

КУРЕПІН ВЯЧЕСЛАВ, к.е.н., доцент,
 доцент кафедри методики професійного навчання,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ РІВНЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

На етапі розвитку свого розвитку кожне підприємство має прагнути до раціонального використання ресурсів. Таке необхідно для забезпечення безперервного процесу соціально-економічного розвитку, підвищення прибутковості виробництва, поліпшення якості продукції і на задоволення соціальних потреб своїх працівників і населення території [1, с. 64], де воно функціонує. Здатність суб'єктів господарювання до вирішення таких завдань можна дослідити за допомогою аналізу та оцінки їхньої діяльності.

Соціально-економічний розвиток підприємств покликаний відображати, з одного боку, рівень досягнення цілей та інтересів суб'єкта господарювання, з іншого - досягнення цілей соціально-економічного розвитку системи вищого рівня (району, міста, регіону). Соціально-економічний розвиток підприємства можна вважати як сукупність кількісних і якісних змін, які забезпечують перехід підприємства на більш високий соціально-економічний рівень.

Нажаль, показники, які деякі науковці-дослідники запропоновували для оцінки соціально-економічного розвитку підприємств, не можна вважати досконалими, оскільки вони переважно окреслюють якусь певну сферу його діяльності. Досвід ведення господарської діяльності вітчизняних підприємств показує, що значна увага приділяється переважно економічним аспектам діяльності (обсягам реалізації продукції, прибутку, рентабельності тощо).

На теперішній час, на нашу думку, не існує єдиної системи показників оцінки рівня соціально-економічного розвитку підприємств. Є окремі визначення основних етапів оцінки та розробки системи показників, які адаптовані до світових стандартів та рекомендацій, що використовуються в міжнародній практиці, фінансовій та статистичній звітності, є авторські дослідження та спостереження.

Аналіз та оцінка нерозривно пов'язані між собою оскільки оцінка є похідною від аналізу [2, с. 286]. Саме за допомогою аналізу ми можемо виявити закономірності та тенденції соціально-економічного розвитку, а оцінка покликана правильно витлумачити отримані за допомогою аналізу результати та зробити відповідні висновки.

Показники соціально-економічного розвитку підприємств дозволяють показати, на якому рівні здійснюється соціальні та господарські заходи, наскільки підприємство здатне досягти поставлені цілі свого розвитку. Для оцінки здатності досягати поставлені цілі свого розвитку, соціально-економічний розвиток підприємства поділяємо на п'ять етапів. Перший етап - визначає доцільність проведення передбачуваної оцінки, при якому відсівається все зайве, і формулюється цільова установка. Другий етап - здійснюється збирання та підготовка вихідних даних, які вибираються з великого потоку інформації

для забезпечення достовірної оцінки рівня соціально-економічного розвитку підприємства.

Третій етап - позначаються показники, які будуть використовуватись для досягнення цілей. Четвертий етап - процес оцінки рівня соціально-економічного розвитку підприємства. П'ятий етап - підготовка висновків та пропозицій для вирішення поставлених завдань та проблем.

З вищевикладеного, зрозуміло, що система показників складається з двох груп: економічних та соціальних [3, с. 147]. Це обумовлено тим, що, на відміну оцінки економічного розвитку, соціальний пов'язаний з суттєвими труднощами, які визначаються, як складність соціальних процесів. Такі процеси виявляються, переважно, у довгостроковому періоді і залежать від багатьох чинників.

Прикладом для підприємств є система звітності у сфері сталого розвитку міжнародної організації «Глобальна ініціатива» (GRI). Ця система, на нашу думку, повністю розкриває інформацію про результати забезпечення сталого розвитку та може бути застосована підприємством будь-якого розміру, типу та місцезнаходження. Вона постійно вдосконалюється, розширюється в міру накопичення досвіду звітності, зміни потреб об'єктів господарювання. Її склад: показники результативності з економічного, екологічного та соціального напрямів діяльності підприємства.

У такій системі економічні показники підприємства згруповані в такий спосіб: показники результативності, інноваційно-інвестиційного розвитку та ділової активності підприємства. Аналіз результатів діяльності підприємства дає змогу не лише оцінити поточний фінансово-економічний стан, а й розробити ефективні своєчасні, якісні управлінські рішення.

Важлива для підприємства інвестиційна та інноваційна політика. Тому окремо зупиняємося на показниках інноваційно-інвестиційного розвитку. Наголошуємо, стабільність функціонування та розвитку підприємства підвищення його конкурентоспроможності продукції значною мірою залежить від інвестиційної та інноваційної політики. Використання показників оборотності щодо оцінки ділової активності дозволяє визначити фінансовий стан підприємства, оскільки швидкість обороту безпосередньо впливає його платоспроможність, отже, і соціально-економічний розвиток.

Соціальні показники: організація та охорона праці; освіта працівників; екологічні показники; взаємодія підприємства із громадськістю. Організація праці характеризується чисельністю працівників підприємства, їх плинність та витрати на організацію праці. Оплата праці впливає на добробут та зацікавленість працівників до підприємства. Показники охорони праці відображають рівень впровадження заходів [4, с. 70], спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Показники освіти свідчать про підтримку професійного розвитку працівників. Освітчині працівники підвищують якість робочої сили, підвищують продуктивність праці. Вплив виробничої діяльності на довкілля зменшується зниженням шкідливих викидів та відходів [5, с. 271], вторинним використанням матеріалів. Цим підвищується конкурентоспроможність та

позитивне, лояльне ставлення суспільства до підприємства.

Соціальна відповідальність підприємства визначається взаємодією із громадськістю. Розуміємо, кожне підприємство здійснює впливом на суспільство у межах території, де воно розвиває своєї діяльності. Саме підприємство створює робочі місця, виробляє товари та послуги для населення, сплачує податки [6, с. 36]. Вплив стає ефективнішим, якщо підприємство бере участь у громадському житті за рахунок програм підтримки суспільства з різних напрямків.

Отже, система, яку ми дослідили дозволяє проаналізувати основні напрями соціально-економічного розвитку підприємства. Ця система є наближеною до європейської системи за звітністю, яка фактично є стандартом визначення рамкових умов підготовки показників нефінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Курепін В. М. Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 62-69. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-09).
2. Лазіс М. І. Європейський підхід до управління безпекою та здоров'ям працівників підприємств. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 23-25 жовтня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 285-288. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18926>.
3. Ivanenko V. Technological load on the natural environment of the Mykolaiv region: problems, solution ways. *Науково-практична конференція, присвячена Всесвітньому метеорологічному дню «На варті кліматичних дій» та Всесвітньому дню водних ресурсів «Вода для миру»* (м. Київ, 22-23 березня 2024 р.). Київ, 2024. С. 146-148. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18868>.
4. Іваненко В.С. Залучення фахівців сторонніх служб для проведення оцінки ризиків на робочому місці // *OSHAgro – 2023* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 69-71. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15935>.
5. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологія та війна, погляд через минуле у майбутнє, глобальні виклики, загрози // *Ekologia i racjonalne zarzadzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka* [Zasób elektroniczny]: materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (Łomża – Żytomierz, 15.11.2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. С. 265-275. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16200>.
6. Орешко К. Ф. Кліматично нейтральні малі та середні бізнес-компанії: уникнути, зменшити, компенсувати. *Екологія, природокористування та охорона навколишнього середовища: прикладні аспекти* : матеріали VII всеукраїнської науково-практичної заочної конференції (м. Київ, 17 травня 2024 р.). Київ : МДУ, 2024. С. 34-37. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18296>.

